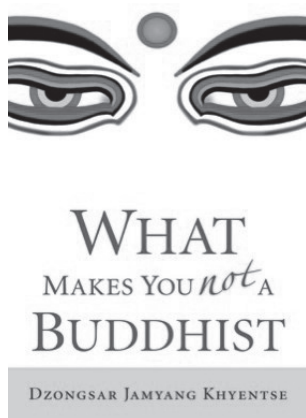
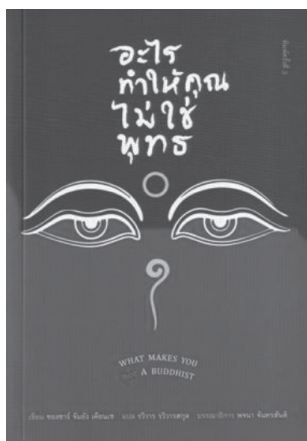

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
WHAT MAKES YOU NOT A BUDDHIST
อะไรทำให้คุณไม่ใช่พุทธ

ภัทรธรณ์ แส่นพินิจ*

- ชื่อหนังสือ: (ภาษาไทย) อะไรทำให้คุณไม่ใช่พุทธ
(ภาษาอังกฤษ) WHAT MAKES YOU NOT A BUDDHIST
- ผู้เขียน: ซองซาร์ จัมยั้ง เคียนเซ (Dzongsar Jamyang Khyentse)
- ผู้แปล: รวิวาร รวิวารสกุล
- สำนักพิมพ์: สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา (ประเทศไทย)
สำนักพิมพ์ Shambhala (ต่างประเทศ)

* อาจารย์ ดร. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศาสนศึกษา) วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล Lecturer, Bachelor of Arts Program (Religious Studies), Mahidol University E-mail: pattarathorn.san@mahidol.ac.th

พิมพ์ครั้งแรก: ปี ค.ศ. 2007 (ต่างประเทศ)

มิถุนายน พ.ศ. 2556 (ประเทศไทย)

จำนวนหน้า 212 หน้า

หนังสือเล่มนี้เป็นข้อเขียนที่มีหัวข้อและเนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับแก่นปรัชญาพุทธศาสตร์ด้วยภาษาในชีวิตประจำวัน โดยข้อเขียนดังกล่าวเป็นการแสดงทัศนะมุมมองของซองซาร์ จัมยัง เคียนเซ ซึ่งมุ่งอธิบายแก่นแท้ของคำสอนที่สำคัญในพุทธศาสนา อันเป็นแก่นธรรมแบบตัดเปลือกนอกทิ้งทั้งหมด โดยมีวิธีการอธิบายที่เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และเข้ากับยุคสมัยใหม่ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้สนใจศึกษาพุทธศาสนาและต้องการทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “พุทธ” ให้ลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อสำรวจและตรวจสอบความเข้าใจต่อความเป็นพุทธด้วยตนเอง ตลอดจนไขข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับพุทธศาสนา

ซองซาร์ จัมยัง เคียนเซ (Dzongsar Jamyang Khyentse) เป็นผู้เขียนหนังสือ ท่านเป็นนักบวชในพุทธศาสนาแบบวัชรยาน ซึ่งสืบทอดจากบิดา ท่านเป็นลูกศิษย์ของเคนโป อับเป ริมโปเซ และเป็นเจ้าอาวาสวัดซองซาร์ รวมทั้งวิทยาลัยสงฆ์ที่ท่านดูแลให้การศึกษแก่พระภิกษุจำนวน 1,600 รูป ตลอดจนท่านเป็นผู้บุกเบิกสร้างศูนย์พุทธธรรมและปฏิบัติภาวนา 6 แห่งทั่วโลก รวมทั้งองค์กรไม่หวังผลกำไร ได้แก่ มูลนิธิเคียนเซ และ Lotus Outreach ทั้งยังเป็นผู้เขียนบทและกำกับภาพยนตร์เรื่อง The Cup และเรื่อง Travellers and Magicians ท่านซองซาร์ จัมยัง เคียนเซ มีโอกาสเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศแถบตะวันตก ทั้งในอเมริกาและยุโรป รวมทั้งประเทศในแถบเอเชีย การได้พบปะผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายเป็นจุดเริ่มต้นของการเขียนหนังสือ โดยมุ่งที่จะแบ่งปันความรู้และคำสอนในพุทธศาสนาให้เข้าถึงคนยุคใหม่ที่สนใจศาสนา

หนังสือเล่มนี้มีการแปลเป็นภาษาไทย และตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2556 โดยอธิบายผ่านการตั้งคำถามว่า “อะไรทำให้คุณไม่ใช่พุทธ” ซึ่งเป็นการกระตุ้นปลูกเราให้กลับมาสำรวจและตรวจสอบความเข้าใจถึงคำสอนสำคัญในพุทธศาสนา

ได้แก่ ความไม่เที่ยง ความทุกข์ สรรพสิ่งไม่ได้ดำรงอยู่อย่างแท้จริง และการรู้แจ้งอยู่เหนือความคิด (นิพพาน) ซึ่งพุทธศาสนาแบบเถรวาทสรุปรวมเรียกว่า “ไตรลักษณ์” หรือ “ความเป็นไปตามธรรมดา” (ธัมมนิยามตา) ที่มีอยู่ประจำในธรรมชาติที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วนำมาเปิดเผยแก่เราทั้งหลาย ในหนังสือเล่มนี้ จะเล่าเรื่องในมุมมองของพุทธศาสนาแบบวัชรยาน จากแนวความคิดเรื่องดาวดวงที่สามเป็นสัญลักษณ์แทนความเห็นชอบหรือการเห็นหรือรับรู้อย่างถูกต้อง อันเป็นแก่นกลางของศาสนา ทั้งนี้ ดาวที่สามที่น่ามากล่าวคือการเข้าใจความจริงสี่ประการ ซึ่งผู้เขียนเรียกว่าเป็น “ตราบธรรมสี่” เป็นเนื้อหาสำคัญที่ผู้เขียนมุ่งนำเสนอในหนังสือเล่มนี้

ในหนังสือผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสี่บทหลัก ซึ่งเป็นการอธิบายเรื่องความจริงทั้งสี่ประการ หรือตราบธรรมสี่ ได้แก่ เรื่องการเสกสร้างขึ้นและความไม่เที่ยงแท้ถาวร, อารมณ์และความทุกข์, สรรพสิ่งคือความว่างเปล่า และนิพพานอยู่เหนือความคิด ซึ่งในบทท้ายผู้เขียนสรุปและกล่าวถึงมูลนิธิเคียนเซ (Khyentse Foundation) ซึ่งผู้เขียนแสดงเจตนารมณ์ว่ารายได้จากการจัดจำหน่ายหนังสือเล่มนี้มอบให้แก่มูลนิธิเคียนเซ องค์กรไม่แสวงหากำไร ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2001 เพื่อสนับสนุนสถาบันและปัจเจกบุคคลในการปฏิบัติภาวนาและศึกษาพุทธศาสนศึกษา ตลอดจนการจัดโครงการของมูลนิธิและสนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อสนับสนุนการศึกษาพุทธศาสนาต่อไป

เนื้อหาหลักในแต่ละบท ผู้เขียนได้บรรยายสังขารของพุทธศาสนาอย่างเป็นลำดับ และสอดแทรกพุทธประวัติไว้หลายตอน ตลอดจนการยกตัวอย่างพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตประจำวันมาเป็นกรณีศึกษาอย่างง่าย เพื่อสาธิตมุมมองแนวคิดต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจในคำสอนของพุทธศาสนา โดยเริ่มจากบทที่หนึ่งซึ่งกล่าวถึงพุทธประวัติเป็นลำดับแรก และเน้นในประเด็นของพระพุทธองค์เป็นเพียงมนุษย์ธรรมดา มิใช่เป็นเทพเจ้าแต่อย่างใด ผู้เขียนกล่าวว่าจะเรียกชื่อพระพุทธเจ้าว่า “สิทธัตถะ” ตลอดการเขียนหนังสือเล่มนี้ โดยกล่าวถึงการแสวงหาและการค้นพบสังขารของสิทธัตถะ กล่าวคือสรรพสิ่งล้วนไม่เที่ยงแท้และแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา ในบทที่สองผู้เขียนได้กล่าวถึงการนิยามความสุขและความทุกข์ของ

บุคคลย่อมแตกต่างกัน แต่สิ่งที่สำคัญคือการจัดจำแนกประเภทของอารมณ์ได้ด้วยปัญญาอย่างแท้จริง โดยไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่สามารถผันไปเป็นกิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจของมนุษย์ได้โดยง่าย หนทางแก้ของสัทธัตถะคือการมีสติระลึกรู้อารมณ์ของตนเอง ในบทที่สามผู้เขียนได้มุ่งเน้นอธิบายเรื่อง “ความว่างเปล่า” กับความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสิ่งที่สัทธัตถะค้นพบ มิใช่เรื่องไร้เหตุผล แต่กลับเป็นการตรึกตรองอย่างไม่ย่อท้อของสัทธัตถะ ทำให้ชาวพุทธเห็นความจริงของชีวิต หลีกเลียงสิ่งที่เป็นภาพมายาทั้งหลายและสามารถคลายความยึดมั่นถือมั่นได้ในที่สุด และในบทที่สี่ ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงเรื่อง นิพพานอยู่เหนือความคิด ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายผ่านเรื่องของสัทธัตถะ โดยเฉพาะจุดมุ่งหมายของสัทธัตถะที่มุ่งตัดภพชาติและการเวียนว่ายตายเกิด หนทางสู่นิพพาน คือความสงบที่แท้จริงและอยู่เหนือความคิดทั้งหลาย โดยผู้เขียนเรียกว่า “ตรารธรรมทั้งสี่” ซึ่งเป็นสัจธรรมอันลึกซึ้ง ซึ่งหนังสือเล่มนี้ทำให้ผู้อ่านได้ฉุกคิดและพิจารณาธรรมชาติรอบตัวด้วยปัญญา

เนื้อหาหลักในบทที่หนึ่ง ผู้เขียนกล่าวถึงการค้นพบความจริงแท้ของชีวิตที่สัทธัตถะตระหนักรู้ว่าสรรพสิ่งบนโลกล้วนอิงอาศัยกัน และดำเนินไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งตกอยู่ภายใต้กฎแห่งความไม่เที่ยงแท้ทั้งสิ้น ดังนั้น การตื่นรู้ของสัทธัตถะ จึงเป็นที่มาของการขนานนามว่า “พุทธะ” (Buddha) ซึ่งช่วยให้ผู้คนได้เกิด ความตระหนักรู้ความจริงอันประเสริฐประการนี้ได้ อย่างน้อยที่สุด สัทธัตถะได้บอกเราว่าต้องพยายามระลึกถึงความไม่เที่ยงอยู่เป็นนิจ เมื่อเราระลึกรู้ต่อปรากฏการณ์อันประกอบด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้ได้ จึงจะเข้าใจถึงการพึ่งพิงอิงอาศัยซึ่งกันและกันนั่นเอง ผู้เขียนเลือกตัวอย่างการต้มไข่เป็นการสาธิตในองค์ธรรมประการนี้ กล่าวถึง “สิ่งอันประกอบด้วยเหตุปัจจัยทั้งหลายทั้งปวง” อย่างการต้มไข่ไก่ หากปราศจากการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไข่สุกก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้น ถ้าไข่จะสุกได้นั้น จึงต้องอาศัยเหตุปัจจัยพื้นฐานนับตั้งแต่มีไข่ไก่ หม้อน้ำ เตาหุงต้ม ตลอดจนแสงสว่าง ความร้อน เครื่องจับเวลา และมือสำหรับหยิบจับ เป็นต้น ในบทนี้ จึงเป็นการกล่าวถึงการยอมรับความจริงประการแรกว่าทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยทั้งสิ้นและ

มีความไม่เที่ยงแท้เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต

ในบทที่สองผู้เขียนได้บรรยายถึงเรื่องของอารมณ์และความทุกข์ กล่าวถึงสิ่งที่สิทธิ์ตะเปิดเผยเรื่องของอารมณ์และความสัมพันธ์กับความทุกข์ เพราะมนุษย์มีความเห็นแก่ตัวและยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง การรับรู้ความรู้สึกนี้เริ่มเกิดขึ้นมาตั้งแต่วัยเยาว์ ทำให้เราเชื่อว่าทั้งร่างกาย ความรู้สึก การรับรู้ ความคิด และการกระทำเป็นตัวตนของเรา มนุษย์จึงรักและหวงแหนต่อทุกสิ่งที่เป็นของตน สิ่งนี้เป็นต้นตอของการเกิดความทุกข์ ดังนั้น สิทธิ์ตะจึงกล่าวว่าอารมณ์อันหลากหลายและผลสืบเนื่องนั้นล้วนเกิดขึ้นมาจากความเข้าใจผิด โดยมาจากแหล่งกำเนิดอันเป็นรากเหง้าของอวิชชา และอุปาทานการยึดมั่นถือมั่นในตน หนทางแก้ของสิทธิ์ตะคือให้ระลึกทุกอารมณ์ความรู้สึกของตนเองทุกขณะจิต โดยระลึกรู้ว่าแท้จริงแล้วคือสภาพมายา เปรียบดั่งวงแหวนไฟ หากฝึกฝนตนย่อมจะสามารถต้านทานสิ่งเฝ้ายวนต่าง ๆ ได้ โดยมองให้เห็นถึงวัตถุที่ตั้งแห่งความปรารถนาของตนว่าที่แท้จริงเป็นเพียงปรากฏการณ์แห่งเหตุปัจจัยเท่านั้น

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ด้วยเหตุที่สิทธิ์ตะสอนให้เราละวางความยึดมั่นถือมั่นทั้งปวง เพื่อให้เราตระหนักว่าอารมณ์ความปรารถนาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา นั้นสามารถที่จะผันไปเป็นกิเลสซึ่งครอบงำจิตใจและทำให้เราเกิดความทุกข์ ผู้เขียนกล่าวเรื่องของสงครามกับตัวตน และยกตัวอย่างเรื่องศรของพญามารที่ปักใจมนุษย์นั้นคือความทะนงตน ความละโมภอยากมั่งมี การเหยียดเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตน ความอิจฉาริษยา และความเกลียดชัง เป็นต้น ล้วนเป็นภัยใกล้ตัวที่เราไม่เคยมองเห็นโทษมหันต์ของสิ่งนั้นเลย ดังนั้น สิ่งที่สิทธิ์ตะเปิดเผยนั้นเป็นความจริงประการที่สองของชีวิตมนุษย์ ซึ่งต้องยอมรับให้ได้ว่าอารมณ์ความรู้สึกเป็นที่มาของความทุกข์และความเจ็บปวดที่กระทบต่อตนเองและบุคคลอื่น จึงพึงสังเกตให้เห็นความเสียหายอันเกิดจากอารมณ์เหล่านี้ ด้วยการฝึกสติระลึกถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้นและไม่ประมาทในการใช้ชีวิตเหมือนว่ากำลังอยู่ขีดขอบหน้าผา

ในบทที่สามผู้เขียนได้อธิบายคำสอนที่สำคัญของสิทธัตถะ คือสรรพสิ่งคือความว่างเปล่า โดยกล่าวว่าสิทธัตถะค้นพบความจริงเรื่องความว่างของสภาวะการดำรงอยู่ ทุกสิ่งรับรู้ด้วยการมองเห็น ได้ยิน สัมผัส และความรู้สึก ล้วนเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่ไม่มีอยู่จริง กล่าวคือเป็นการแปะป้ายให้เข้าใจไปตามโลกสมมุติเท่านั้น สิทธัตถะจึงแนะนำเราว่าสิ่งที่เราสามารถทำได้คือการสังเกตและตรวจสอบประสบการณ์ของตนเองให้ถี่ถ้วน และมองให้เห็นว่าเป็นเพียงภาพลวงตาชั่วคราวเหมือนการฝันกลางวัน ผู้เขียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ว่าหากสิทธัตถะนั่งชมการประกวดมิสยูนิเวิร์สอยู่ ท่านจะคิดอย่างไรต่อสิ่งนี้ กล่าวคือท่านคงจะเห็นว่าความงามที่แท้จริงนั้นไม่มี ผู้ที่ได้สวมมงกุฎก็มีใช้ผู้ที่งามล้ำเลิศที่สุด เพราะความงามเป็นเพียงภาพมายาย่อมแปรเปลี่ยน ไม่เที่ยง และไม่มีตัวตน สุดท้ายก็สลายไปในที่สุด สิทธัตถะจึงเห็นว่าการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งเป็นเพียงการแปะฉลากลงไปบนปรากฏการณ์อันมิได้ดำรงอยู่จริง ท่านจึงใช้สิ่งนี้เพื่อเข้าถึงการตื่นรู้ผ่านปรากฏการณ์เหล่านั้นเอง

ในบทที่สี่ผู้เขียนได้กล่าวถึงนิพพานที่อยู่เหนือความคิด ซึ่งเป็นตรารธรรมที่น่าสนใจเพราะเป็นเรื่องที่ชาวพุทธมีความใคร่รู้ในเป้าหมายสูงสุดอันเป็นอุดมคติของพุทธศาสนา ความจริงประการนี้จึงมีความแตกต่างไปจากตรารธรรมสามประการแรกซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ในธรรมชาติ กล่าวคือสามัญลักษณ์หรือกฎไตรลักษณ์นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ตราประทับสุดท้ายนี้กล่าวถึงสภาวะที่สิทธัตถะมีความปรารถนาเพียงสิ่งเดียวคือการข้ามสังสารวัฏไปอีกสภาวะหนึ่งที่เรียกว่า “นิพพาน” ดังนั้น การกล่าวถึงว่านิพพานเป็นสิ่งที่เหนือความคิดนั้นเป็นจริงเพราะการรู้แจ้งคือผลจากการหมดสิ้นสิ่งมัวหมองกล่าวคือกิเลสทั้งปวง และสุดท้ายคือต้องละทิ้งหนทางการตรัสรู้ให้ได้ด้วย แม้แต่การนิยามว่าตนเองเป็นชาวพุทธ เมื่อนั้นคุณก็ยังไม่ใช่พุทธ

จากเนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้ได้ตอบคำถามว่าอะไรที่ทำให้คุณไม่ใช่พุทธ ได้แก่ ประการแรก สรรพสิ่งล้วนประกอบขึ้นด้วยเหตุปัจจัยและไม่จีรังยั่งยืน หากคุณไม่ยอมรับว่าชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้ แต่กลับเชื่อว่าชีวิตและสิ่งต่างๆ

มีความคงทนถาวร คุณไม่ใช่พุทธ ประการที่สอง ทุกอารมณ์ล้วนก่อให้เกิดความทุกข์ทั้งสิ้น ถ้ารับไม่ได้ว่าอารมณ์ความปรารถนาล้วนก่อให้เกิดความทุกข์ แต่กลับเชื่อว่าอารมณ์คือความสุขที่แท้จริง คุณไม่ใช่พุทธ ประการที่สาม สรรพสิ่งปราศจากตัวตนที่เที่ยงแท้ หากรับไม่ได้ว่าปรากฏการณ์ทั้งหมดเป็นเพียงภาพลวงตาและไม่มีตัวตนที่แท้จริง แต่เชื่อว่าทุกสิ่งมีตัวตนและมีอยู่จริง คุณไม่ใช่พุทธ และประการที่สี่ นิพพานอยู่เหนือความคิด หากคุณยังยึดติดอยู่กับนิพพานว่ามีขอบเขตของเวลา พื้นที่ และอำนาจที่แน่นอน แสดงว่าคุณไม่ใช่พุทธ ซึ่งผู้เขียนถ่ายทอดและสื่อสารให้เข้าใจโดยง่ายถึงการเป็นพุทธที่พึงยอมรับว่าปรากฏการณ์ที่ประกอบกันทั้งหมดนั้นมีความไม่เที่ยง ทุกอารมณ์ความรู้สึกล้วนเป็นทุกข์ ทุกสิ่งไม่ได้ดำรงอยู่หรือมีตัวตนอย่างแท้จริง และการรู้แจ้งอยู่เหนือความคิด ดังนั้น สิ่งที่สำคัญในความเป็นพุทธคือการเห็นชอบด้วยปัญญา (สัมมาทิฐิ)

หลังจากพิจารณาเนื้อหาของหนังสือ อะไรทำให้คุณไม่ใช่พุทธ (WHAT MAKES YOU NOT A BUDDHIST) ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับยุคสมัยโลกาภิวัตน์ที่ผู้คนยังมีความสับสนและเข้าใจผิดในเรื่องพุทธศาสนา หลงยึดติดกับพิธีกรรมและการหวังพึ่งสิ่งนอกตัวมากกว่าความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง หนังสือเล่มนี้ทำให้มองเห็นแก่นสาระธรรมของคำสอนในพุทธศาสนา และมุ่งให้เห็นคุณประโยชน์ของการทำความเข้าใจความจริงที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ ทำให้ผู้อ่านกลับมาตรวจสอบตนเองว่าอะไรที่ทำให้ไม่ใช่พุทธ หนังสือเล่มนี้จึงนำเสนอวิถีทางในการขัดเกลาจิตใจของตนเอง และเตือนใจไม่ให้เกิดความประมาท แม้เพียงอารมณ์ที่เกิดและดับรวดเร็วในชีวิตประจำวันก็ตาม สาระอันน่าสนใจอีกประการคือประเด็นพุทธศาสนาและการไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อยับยั้งการทำลายล้างและการส่งเสริมให้โลกสมดุลให้มีสันติภาพบนพื้นฐานของการรับใช้สังคม (Engaged Buddhism) ซึ่งเริ่มแพร่ขยายจากความสุขสงบในระดับของปัจเจกชนจนไปถึงระดับมหภาค

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการเปิดเผยตรารธรรมหรือความจริงแท้ของชีวิตในทัศนะของพุทธศาสนา แต่ก็ได้เป็นสิ่งที่ง่ายตายในการนำมาปฏิบัติจริงในชีวิต

ประจำวัน เพราะความยึดมั่นถือมั่นที่สะสมมาอย่างยาวนาน และการใช้ชีวิตทางโลกซึ่งยังข้องเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ อยู่ นั่นย่อมเป็นอุปสรรคอย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดของของชาร์ จัมยัง เคียนเซ ช่วยทำให้เห็นสภาวะแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดได้กลับมาสำรวจตรวจสอบตนเอง นับว่าเป็นการเริ่มต้นเพื่ออย่างก้าวในการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง นำไปสู่การเข้าใจสัจธรรมที่จะทำให้ลดความทุกข์ในโลกได้ ดังนั้น ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงทำไว้ก่อนและทรงสอนนั้นจึงเป็นหนทางที่ผู้คนสามารถกระทำด้วยตนเอง เพื่อทำให้เกิดปัญญาและเข้าถึงความจริงของโลก และชีวิตได้ในที่สุด

โดยสรุป หนังสือเล่มนี้มีใช้หนังสือที่มีการอธิบายเชิงวิชาการแต่อย่างไร แต่เป็นหนังสือที่เล่าเรื่องโดยใช้วิธีตอบคำถามว่า “อะไรทำให้คุณไม่ใช่พุทธ” เพื่อกระตุ้นความคิด กล่าวคือเป็นการสื่อสารพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ ซึ่งตอบโจทย์ผู้สนใจเรื่องพุทธศาสนาที่สะท้อนผ่านคำสอนพื้นฐานเรียกว่าไตรธรรมสี่หรือสัจธรรม 4 ประการอันเป็นสาระสำคัญในพุทธศาสนา จึงเปิดกว้างสำหรับผู้่านทุกกลุ่มที่มีความสนใจใคร่รู้ หนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่าในฐานะของสหยาธรรมที่แบ่งปันความรู้ มุมมองและประสบการณ์ต่อความเป็นพุทธในทัศนะของผู้เขียนที่มีความปรารถนาดีอย่างบริสุทธิ์จากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถใช้เพื่อการศึกษา และเป็นแนวทางในการตรวจสอบตนเองผ่านการตั้งคำถามที่กระตุ้นให้คิดว่าความเป็นพุทธโดยเนื้อแท้คืออะไร และเราเป็นพุทธหรือไม่ ซึ่งยังมีประเด็นและรายละเอียดที่น่าสนใจอีกมากในหนังสือเล่มนี้ สำหรับผู้วิจารณ์แล้วได้รับความรู้และเปิดมุมมองต่อเรื่องคำสอนในพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่างที่ผู้เขียนเลือกมาประกอบการอธิบายมีความน่าสนใจ ทำให้เข้าใจง่าย ตามที่ผู้เขียนได้เล่าเรื่องต่าง ๆ ไว้ในหนังสือ นั้น ซึ่งหลายเรื่องมีการอ้างอิงจากคัมภีร์พุทธศาสนา ผู้อ่านก็สามารถสืบค้นในพระสูตรต่าง ๆ ต่อไปได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง